

MARIALAURA

Interview met Maria Laura San Juan

Leeftijd: 71 jaar

Datum interview: 15 juni 1985

Plaats: Haar huis aan Plaza de Fleta, eerste huis links, vanaf Calle Nueva.

Zowel Jose Oto als de Basurero wezen me op haar als iemand die toen radikaal was en nog steeds een goed geheugen heeft. Ben er een maal vergeefs met Maria Munjoz langs geweest, zij was niet thuis. De volgende keer kwam de Basurero me waarschuwen dat ze nu tijd voor me had. Verslag van het gesprek dat toen plaatsvond.

Ik ben 71 jaar en zie er misschien veel jonger uit, maar ik probeer ook dagelijks mentaal gezond te blijven en dat beïnvloedt het uiterlijk zeer. Iedere dag de naturaliza proberen na te streven is een mogelijkheid om gezond te blijven. Ik sta iedere dag weer op met een gevoel dat ik blij ben dat ik leef. Ik ben een vrouw die het leven zeer lief heeft, en dat zou ik ook het liefst op mijn grafsteen hebben staan. Dat in een testament zetten heeft geen enkele zin, daar wordt alleen maar om gelachen. Bovendien geloof ik niet in testamenten en heeft dat voor mij ook geen zin, want ik heb maar 1 zoon. Die is geboren vlak voor de oorlog en is nu bijna 50 jaar.

V: u houdt veel van het leven, maar ik heb begrepen dat u een zeer moeilijke tijd achter de rug heeft?

M: Toen de fascistische op het punt stonden Albalate in te nemen ben ik naar Frankrijk vertrokken. Mijn vader woonde toen in Barcelona en het was voor mij dus het makkelijkst om naar het huis van mijn vader te gaan. Maar de weg er naar toe was verschrikkelijk. Ik ben samen met mijn zoontje en een zwager vertrokken. Ik moest dat kleintje voortdurend dragen en het hield maar. En je weet dat je een kind hebt: ik was met al die bombardementen voortdurend in paniek, bang dat mijn kind iets zou overkomen. In Barcelona kon ik niet zoveel doen als jonge moeder.

Ik heb nog een broer, die was piloot bij de republikeinen en hij is naar Rusland vertrokken en heeft met de Russen tegen de Duitsers gevochten tijdens de 2e wereldoorlog. En daar is hij verdwenen. We hebben nog wel geruchten vernomen, maar we weten niet zeker wat er met hem gebeurd is. Ik ben niet getrouwd met de vader van mijn kind. We hebben samengeleefd zoals er hier in dit dorp nog enkelen leefden.

Ik heb niet zo lang in Frankrijk gewoond; de vader van mijn zoon zei dat ik beter naar Spanje kon terugkeren. Hij zat in de gevangenis en zei dat als ik terug naar Spanje zou keren, dat hij dan vrijgelaten zou worden. Ik geloofde hem en kwam terug, alleen maar om vervolgd te worden en heel veel.

Dat was in Barcelona, naar het dorp kon ik helemaal niet terug, daar zou ik meteen opgepakt worden. Nee, ik heb jaren met vervalste papieren in Barcelona gewoond. Ze kwamen van hier vandaan me in Barcelona zoeken. Ze zijn zelfs naar mijn vader toe gegaan en hebben hem geslagen om van hem te horen te krijgen waar ik me bevond. Maar zelfs tegen hem heb ik niet gezegd waar ik was. Want ik ging ervanuit, dat ze hem zouden kunnen martelen en dan zou hij toch vertellen waar ik was. Ik praat nu over 1940 zo ongeveer. Toen kregen ze me toch te pakken. En waarom ze me wilden hebben? Voor niets konneets. Op grond van niets anders dan veronderstellingen en dat

staat ook in de aanklacht, we veronderstellen dat zij dit of dat gedaan heeft, en er was niets, maar dan ook niets zeker. Ik heb van mijn leven nog nooit iemand gedood en kan me niet voorstellen dat ooit te doen. Toch was het in die tijd normaler, wanneer je tegen hen vocht daar wapens bij te gebruiken en te doden. Maar toch heb ik nooit wapens tegen hen gebruikt.

Waarom ze me zo vervolgd hebben is me dan ook een raadsel. Natuurlijk kan ik wel redenen noemen: zij dachten op de ene manier en wij dachten anders. Maar dat is alleen om het anders denken, want akties, nee, ik heb bloedvergieten altijd afschuwelijk gevonden. En hier begint de rechtvaardigheid. De gerechtshoven zijn er niet voor niets, maar de basis moet rechtvaardig zijn. Het gerecht is er niet voor niets, maar het moet altijd gedragen worden door het volk, ze moet voortkomen uit het gevoel van rechtvaardigheid van het volk. En toen hadden we een republiek die door het volk gekozen was en zij waren de rebellen. Zij kwamen in opstand tegen de republiek, zij waren degenen die het recht braken. En zij hebben gewonnen en we hebben afschuwelijke tijden beleefd, vervolgd, arrestaties volgens willekeur en velen zijn vermoord. In hoeverre is het geen wraak geweest voor hun eigen doden? Want ook bij hen zijn vele doden gevallen.

De vader van mijn kind heeft ook een perceel van de Duke de Solferino gehad of zijn vader. Toen kwam de oorlog en hebben ze hun het land ontnomen en ze hebben het nooit teruggehad. Het stomme is dat al degenen die een stuk grond hadden nooit het teruggeëist hebben en in zoverre is het hun eigen schuld. En met name de vader van mijn zoon is een stommeling, hij leefde op een gegeven moment vrij aangenaam in Frankrijk en bekommerde zich niet meer om zijn stuk grond. Want er was nog wel een bepaalde tijd dat ze konden reklameren. Ze hadden die grond dus wel weer op hun naam kunnen krijgen, als ze dat wilden, want voor hetzelfde geld bestaan er nog dokumenten waarop hun eigendomsrecht vermeld staat. Ik weet het niet, maar zo denk ik erover.

Van mij hebben ze niets afgepakt. Toen ik hiervandaan ging raakte ik een huis kwijt en omdat ik niet dat hier nog iets terug te vinden heb ik ook niets gereklameerd.

Ik had niets meer dan een naaimachine en die heb ik meegenomen. Ik denk dat de meesten niet om teruggave van hun gronden gevraagd hebben, omdat ze het elders te goed hadden. En omdat ze zich niet bewogen hebben, want je moet je goed realiseren dat de meesten niet in Albalate waren en dat de gronden er dus onbewerkt bij lagen, en dat kan niet. En dus is het logies dat ze de gronden in beslag namen. Over de kollektiviteit kan ik me natuurlijk ook wel wat herinneren. Al de terreinen van de Solferino werden direkt gemeenschappelijk bewerkt. En daarna werd alles, maar dan ook alles bijde kollektiviteit gevoegd. En met waardebonnen konden we ons dingen aanschaffen. Dit was het in praktijk brengen van een theorie, van theorieën die we in boeken gelezen hadden. Faure was toen bij ons zeer in de mode. Want de realiteit waarin we voordien leefden was meer theoreties dan in de praktijk. We wisten wel wat we wilden maar hadden dat nog niet eerder gerealiseerd.

We hebben te weinig tijd gehad om deze ideeën volledig in de praktijk te brengen, bovendien waren mensen te weinig voorbereid op een dergelijke evolutionaire verandering. Het allerbelangrijkste is de voortijdige onderbreking geweest van een proces dat nog maar juist op gang gekoem was, het was een abortus. Maar de principes waren zuiver en menselijk. En je kan je niet voorstellen wat we allemaal zouden kunnen bereiken. Maar het was een hele goede poging, en het mooiste zou zijn geweest als iedereen achter de ideeën van de

kollektivisering gestaan zou hebben, want het idee was goed, als iedereen er achter staat, nog beter.

Het waren vooral de armen, de ekonomies zwakkeren die deze ideeën ondersteunden. Een belangrijke drijfveer was hun armoede; ze wilden hun levensomstandigheden verbeteren en maar weinigen waren daar echt goed op voorbereid, want er was maar weinig kultuur bij de arme dorpingen.

Er was veel analfabetisme, maar er werden heel veel pogingen gedaan tot scholing. Er kwamen ook kompaneros van buitenaf om ons het een en ander te vertellen.

We hebben hier ook theatergroepen gehad. Titels en zo kan ik me niet meer goed herinneren, maar het was vooral sociaal theater. Ik weet nog dat we naar Fraga en Monzon zijn geweest om de stukken op te voeren. Dat deden we Met de Juventudes Libertarias. We waren niet met zo velen. Felix Carrasquer was daar ook bij, Francisco niet, geloof ik, want die was volgens mij veel jonger. Ik ben ook veel jonger dan Felix. (verhalen over de Carrasquers.) We hadden een verschrikkelijk groot respekt voor hem, want hij wist heel veel, kon heel veel uitleggen en hij gaf ons vertrouwen, hij inspireerde ons enorm. Hij gaf ons les, maar ook de theater groepen werden door hem gestimuleerd, die waren zijn idee. Zij hadden toen een bakkerij en zij streden voor een vrije wereld. Zij steefden anacho-idealen na. En dat is iets anders dan chaos, wat vele mensen denken dat anarchisme is. Nee, goed geleid en goed uitgedacht en helemaal geen chaos wilden zij.

Anarchie is chaos. Maar van anarchie was in dit dorp tijdens de oorlog geen sprake, nee, er waren anarchisten, dat wil zeggen dat ze goed voorbereid waren. Er zijn er wel die ongericht geweld gebruikt hebben, die waren minder goed voorbereid; er zijn er ook geweest die probeerden hun ideeën op te leggen aan de rest. Maar als velen het daar niet mee eens zijn heeft dat geen enkele waarde.

In 1936 was er geen sprake van dat de veraderingen gedwongen waren of opgelegd. Nee, de beweging was aazienlijk gegroeid en heel veel mensen deden uit vrije beweging mee, daarover moet geen twijfel bestaan. Omdat het geen politieke partij was met een vastgelegd programma, konden een heleboel mensen hun idealen in deze beweging realiseren. Ik heb deze anarchistiese beweging gezien als een verwerkelijking van christelijke waarden en idealen. Voor mij zijn CNTers degenen die het dichtst bij het evagelie zijn gebleven. Maar we moeten ons realiseren dat de maatschappij veranderd is, bijvoorbeeld over niet stemmen: dat is stom, want daarmee plaats je jezelf buiten de wet. En we hoeven ons niet altijd maar verscholen te houden. Beter is het wanneer meer mensen onze ideeën kennen, waardoor we opnieuw een kracht kunnen zijn en dan moet je je niet verstoppen, maar naar buiten treden.

Wat heeft Felix geleden, heel veel. Kan bijna niet zonder huilen denken aan de ellende die hij doorgemaakt heeft.

Hij is een voorbeeld van iemand die zich voortdurend moest verschuilen en daar moeten we mee ophouden.

En hoeveel mensen ze niet vermoord hebben, alleen maar omdat ze ideeën hadden. Maar nu moeten we ophouden met zwijgen over deze ideeën, we moeten ons geen zelf-censuur opleggen. #0 jaar lang moest de CNT als een dief in de nacht opreren, maar dat moet nu afgelopen zijn. We moeten de socialisten ook helpen aan de macht te blijven omdat het alternatief een diktatuur zal zijn, waar niemand wijzer van wordt. We moeten met de huidige realiteit om leren gaan.

In 1936 waren er in dit dorp geen socialisten, alleen maar CNTers. Ook fascisten, maar meer waren er niet. Het dorp was in twee klassen verdeeld, en misschien nog 1 of 2 republikeinen, mensen die iets meer

over de landelijke politiek konden nadenken.

Over het paleis, dat bezit is van de parceleros en dat Zagarra op dit moment wil verkopen. En legt uit hoe en wanneer het bezit van de Solferino aan de armen werd verkocht. Alleen de armen profiteerden van de verdeling. Er waren twee artsen, een voor de rijken en een voor de armen. Ik herinner me die van ons als een goede vriend, hij was bijna net zo arm als wij waren. Hij had een huis en een stukje grond gekregen, dat bezit was van de parceleros. Over de rest van het bezit van de Solferino. De armen die zich bij de vereniging van parceleros hadden aangesloten bezaten niets, maar dan ook helemaal niets, het enige wat ze hadden was honger. Jaren zijn er voorbij gegaan, veel van het bezit van de parceleros is in andere handen overgegaan en nu willen ze het paleis verkopen, maar dat mag niet gebeuren. Maar daartegen moeten de parceleros stappen ondernemen. Als je het dorp met vroeger vergelijkt: er is nu niets voor de bewoners, er wordt niet aan cultuur gedaan en dat is heel anders dan vroeger.

En als mensen zich die tijd nog kunnen herinneren dient dat voor niets anders dan om de eigen geschiedenis niet te vergeten. En dat mag ook niet, mensen moeten hun geschiedenis levend houden en die kans hebben ze heel lang niet gehad. Maar heel veel mensen willen nu vergeten, met een volle buik en geld in hun portemonnee praten ze liever niet over hun idealen van toen.

Je zal in dit dorp ook maar weinig mensen tegen komen die met je willen praten. En je moet ook heel goed oppassen dat mensen die verhalen niet verdraaien.

We waren in 1936 met vele jongeren en met vele goede ideeën, maar om je daarvan iets te herinneren.. je moet je goed realiseren dat ons daarna grote wonden toegebracht zijn en het kost veel tijd en moeite deze wonden te helen. En veel mensen zullen vluchten van hun nare herinneringen. Ik ben bijvoorbeeld jaren gescheiden geweest van de vader van mijn kind.

E honger gehad. Met de eerst man leefde ik in een vrije liefdesrelatie, niet getrouwd voor de wet of e staat. En wa deden dit uit overtuiging en niet omdat we geen Cura in het dorp hadden. Het was lang voor de burgeroorlog, de priester was nog wel in het dorp. We deden dit uit overtuiging. We waren overtuigde anarchist. We voelden ons tot elkaar aangetrokken en dat was de basis van ons samenleven.

Ik ben daarna 12 jaar alleen geweest met mijn kind, want ik vond het niet goed om al eerder me met een ander te verenigen. Ik ben in 1952 met een militair getrouwd, dus met een ander. Met een militair, lachen, lachen, was wel een socialist, maar toch een militair. Daar wil ik nu niet verder over praten. (Later sprak ze daar wel over, zij zat in de gevangenis toen hij haar voorstelde te trouwen, waardoor ze uit de gevangenis zou kunnen komen en weer voor haar kind zou kunnen zorgen. Ze zei hem ja. Hij behandelde haar goed, ze had van haar eerste vriend meer gehouden, maar die heeft haar op een verschrikkelijke manier laten vallen, een paar keer.)

Ik ben lid geweest van de Juventudes Libertarios, dat betekende dat we veel samenkwamen en veel over verschillende dingen spraken, altijd over de revolutie, over veranderingen die dan zouden kunnen plaatsvinden. Met de kaart erbij werden allerlei strategische situaties bekeken. Daar kan je om lachen, maar we hebben ondanks deze voorbereidingen verloren. En wat hebben we allemaal niet verloren. Wat hebben we allemaal niet meegemaakt: nee het is een valse lach. Het was verschrikkelijk.

Toen de bombardementen op het dorp begonnen zijn we naar het land gevlucht; ik heb er een nierbekkenontsteking opgelopen waarvan ik

nooit meer genezen ben. Terug in het dorp kwamen de nationalen, weer op de vlucht naar Barcelona, voortdurende bombardementen. Van Barcelona naar de grens, daar werden ons alle bezittingen afgenomen, alles wat we hadden. En dan midden in de winter in een vluchtelingenkamp. Ik werd op zekere ochtend wakker en dacht dat iedereen doodgevroren was, want overdekt met rijp.

Einde van het cassettebandje. Ze luisterde het af, verhalen werden aangevuld en herhaald. Hoewel ze nu jehova-getuige is vindt ze dat ze ook anarchiste is[deze idealen komen het meest met elkaar overeen. Heb ook aan haar gedacht voor een rol in de film, en met name over de Juventudes Libertarios zou zij iets kunnen vertellen, over de bijeenkomsten, de theatergroepen, de vrije liefde..
Vamos a ver...
